

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հ Ո Գ Ե Ի Ո Ր Հ Ո Ի Ն Չ Ք Ը

Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւնը անգամ մը եւս կը բերկրի, ձեռնադրութեամբ Ընծայարանի երեք արեղաներուն: Նորընծաները, որոնք հոգեւոր ծառայութեան կը նուիրեն իրենց թարմատի կեանքը, կուգան մեր ժողովուրդի ամէնէն խոնարհ՝ բայց բեղմնաւոր խաւերէն: Անոնց մանկութիւնը թէւ չէ քաղաքէն արեւմտեան եւ կորուստի ուղիներէն, սակայն տեսած ու զգացած են այդ աւերին կնիքով դրոշմուած իրականութիւնը մեր եկեղեցիին ու ժողովուրդին, եւ իրենց զգայուն հոգին՝ առաջին օրէն տոգորուած է նուիրումի եւ գոհութեան խորունկ զգացումով հանդէպ մայրենի եկեղեցիին եւ ազգի ծառայութեան: Զինւորագրուեցան այն անխաբ զգացումով թէ նշմարիտ Հայու պարտք մը կը կատարեն, լուսաւորելու, ոգեւորելու եւ ապրեցնելու, մութի, մորմոքի եւ կորստեան մատնուած հաւաքականութիւն մը, որ տակաւ կը զգայ թէ իր գոյութեան գաղութափին վրայ կը գտնուի եւ լոյսին գալու շարժումներ կը փորձէ:

Շուրջ ինը տարիներու իրենց դպրոցական պատրաստութեան շրջանը անցաւ Սրբոց Յակոբեանց կրօնաշունչ մթնոլորտին մէջ, այս Աթոռի եւ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ համար իրենց կեանքը ողջակիզած անմահներու հովանիին ու նայուածքին տակ: Աւետարանի եւ եկեղեցւոյ նուիրեալներու հոգեկան լոյսին մէջ հասունցաւ եւ անուշցաւ անոնց մտաւոր ու հոգեւոր կեանքը, բազմերես եւ բաւարար պատրաստութեամբ: Վստահ ենք որ փորձառութեան բովին մէջ մարգուելէ եւ թրծուելէ վերջ, պիտի կարենան ըլլալ արժանի մշակները Հայ եկեղեցւոյ, շնորհազարդուած հոգեւոր ու տոհմիկ ազնուականութեամբ:

Տարիները գլորեցան եւ անոնց միակտուր ուղեղին վրայ պեղուեցան ակօսներ եւ ուրուացաւ ցանցը մտածումին: Անոնց կորդ անձերը յարգարուեցան՝ ընդունիլ կարենալու համար ցեղին գիտակցութեան սերմերը: Տարիներ, յուսահատ կսկիծի, ծանր աշխատանքի, մինչեւ անակնկալ օր մը ծնէր պատգամը մարդ ըլլալու պատուէրին: Այս հրաշքը գինն է խումբ մը մարդոց ամենօրեայ անձանձիր եռանդին, սրտմաշ աշխատանքին: Ինը տարիներու ընթացքին անոնք պիտի թօթափէին տրտում բեկորները իրենց բերածներուն: Անոնց ուղեղը պիտի հասունանար, եւ անոնք պիտի նանչնային իրենց եկեղեցին, պատմութիւնը, գրականութիւնը, արժէքները: Պիտի համոզուէին թէ ստեղծարար է Հայ ժողովուրդը, դարերու թշնամութեան դէմ ծառացած, յաղթած ու յաղթուած, բայց միշտ կենդանի եւ առոյգ: Թէեւ գրկուած իր պատմա-

կան իրաւունքներէն, մուրացկան բազմութիւն մը չէ ուրիշներու գութին արժանի: Թէ Հայ հոգիին մետաղը այնքան քանկ է եւ ազնիւ՝ որքան աշխարհի ամենամեծ ազգի հոգիին մետաղը:

Պիտի այցուէին մեծ անուններու խոռովէն, պիտի ըլլային խելամուտ այն իմաստութեան որ իրենց ցեղին յատկանիշը եղաւ դարերով: Եւ երբ եկաւ օրը ուր պիտի կատարուէր մեծ դիմումը իրենց սիրտին, իրենց անձին գոհովը մեր ժողովուրդի կարիքը կարելի չափով ամոքելու, անոնք չվարանեցան սրտագին երկարելու իրենց պարանոցը սրբազան լուծին:

Եւ այժմ պայծառակերպ, պարպուած իրենց վարանքներէն, վախերէն ու տրտմութիւններէն, կը կենան բոլորապիւնդ իրենց ասպարէզի սեմին: Ձեռամբարձ հրաժարեցան աշխարհէն, այն բոլոր բաներէն որոնք չեն ըսուիր: Կային որ կուլային, անոնց մատաղութիւնը մեղքնալով: Մարդիկ իրենց գիտցածը կը տեսնեն միշտ, եւ քիչ անգամ ի վիճակի են ըմբռնելու իմաստը եղածին: Քիչերու համար անոնք պիտի մնան ողջ քանդակները այն հզօր երազներուն, որոնք քիչ անգամ մարմին կը դառնան, բայց որոնք ամբողջ կեանքը կ'արժեն:

Կը նայինք այժմ անոնց կանանչ, առոյգ երիտասարդութեան ու կ'ապրինք տագնապը, տոամը որ մերը եղաւ: Անհասանելի են մտքին նամբաները: Անոնք ալ վաղը պիտի խօսին իրենց Աստուծոյն պատգամները հետզհետէ ամբարիշտ դարձած, նիւթացած մարդոց որդիներուն, որոնք մետաղն ու վայելքը ունին իրքեւ քաղաքակրթութեան չափանիշ: Պիտի ծաղրուին, ուրացուին յաճախ, բայց պիտի մնան յամառ, աննահանջ, զիրենք լեցնող յոյսին ու հաւատքին կրակներովը աղբերելու հոգիները անոնց՝ որոնք պարտւած են աշխարհէն: Ինքզինքը բաշխելն է ասիկա իրենց ժողովուրդին կարիքներուն, ամէն օր խորտակուող կեանքերու սնարքին:

Ուրախութիւնը որ կը լեցնէ զմեզ այս հոգեւոր հունձքին առջեւ, աւելի քան քաղցր է: Երեք անձնուէր երիտասարդներ եւս կուզան միանալու այն փաղանգին, «անձինք նուիրեալներու» երամին որ Դուրեան եւ Թորգոմ կրթանուէր Պատրիարքներու օրով, բայց մանաւանդ վերջին տասնեօթ տարիներու ընթացքին, Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան ջանքերով՝ պատրաստուեցան եւ կը պատրաստուին Ս. Աթոռոյ և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սպասին:

Հայ եկեղեցին իր պատմական կեանքի ընթացքին, միշտ ջանք ըրած է նախանձախնդրօրէն պատրաստելու իր պաշտօնեաները: Պէտք չենք զգար հոս թուելու տեւական արդիւնքները մեր ներքին կենսունակութեան նուիրումը այդ համեստ ուժերուն, որոնք սրտառու ճանդանկութեամբ օժտեցին զմեզ, անօտարանալի ժառանգութեան մը համար, որ ոչ եկեղեցականին է այսօր, եւ ո'չ աշխարհականին, այլ ամբողջ Հայութեան առհասարակ: Մեր նախնեաց բարձր եւ պայծառ տեսիլքը այսօր եւս կը շարունակուի Ս. Յակոբեանց հաստատութենէն ներս, կազմելով յատակը մեր մտածումին եւ գործին:

Հայ եկեղեցւոյ կապը իր ժողովուրդին հետ սրտառու իրաւանկութիւն մըն է որ իր պատմական, ցեղային եւ հոգեկան խո-

բունկ պատնասները ունի և մեզ Հայ պահելու կենսական պայմաններէն մին, գէթ իրերու այս վիճակին մէջ: Պէտք է յարգել եւ գորացնել գայն, եւ նուիրուիլ մանաւանդ անոր վերակենցաղման եւ պայծառութեան: Մեր գերերջանիկ պապերուն համար դարեր պէտք եղան, արցունքի եւ արիւնի, սիրոյ եւ գոհողութեան դարեր, բռնելու եւ գտելու համար մեր էութեան մաքուր ոսկին, Հայ ժողովուրդի բնութիւնը, խիղճը, Հայ եկեղեցին:

Հայ եկեղեցին կրօնական հաստատութիւն մը ըլլալով հանդերձ, իր մէջ միշտ տիրական եղած է ազգայինը: Կրօնքը նոյնացած է մեր ազգային կեանքին հետ եւ դարձած միեւնոյն: Այս իրողութեան մէջ է մեր եկեղեցւոյ թէ ուժը եւ թէ տկարութիւնը: Հայ եկեղեցին կը նշանակէ Հայ գիրը, Հայ գրականութիւնը, ճարտարապետութիւնը, երաժշտութիւնը, ծէսը, գումարը մեր հոգեկան ու մտաւոր իրագործումներուն: Աւելին՝ կաթողիկէն մեր իդոքրուն եւ երազներուն, այսինքն Հայ կերպը Աստուծոյ մօտեցալու: Հոգեկան այս իրողութիւններէն մեկնելով, կը հաւատանք թէ Հայ եկեղեցին այն գերագոյն վայրն է՝ ուր Հայ մը ինքզինքը ամենէն աւելի հարագատ կը գգայ իր եղբայր Հայուն: Առանց Հայ եկեղեցւոյ ջերմ գգայութեան մենք հագիւ թէ Հայ ենք: Ինչպէս երէկ. այնպէս ալ այսօր, Հայ եկեղեցին միայն կրնայ ըլլալ այն սրբազան գետինը, որուն շուրջը զինադուլի կանչուէին մեր կատաղի, այլամերժ ախորժակները, ջլատիչ բնագոյները:

Տխուր է մտածել որ այսօր մեր գոյատեւման միակ գէնքը, մեր միութեան գերագոյն կապը, մեր անցեալը, ներկան եւ ապագան իր ոսկի ծիրին մէջ առնող կարելիութիւնը, Հայ եկեղեցին վերածուած է բաժանման ազդակի եւ մեր հոգիները բաժնող դանակի: Ասիկա օրուան քաղաքականութեան սխալ կերպով ծառայելու իր ճգնումն է: Անշուշտ կարելի չէ մեկուսացած մնալ ժամանակի եւ միջավայրի ազդեցութիւններէն: Միւս կողմէն սակայն ժամանակին տրուելիք տուրքը պէտք է այնքան շատ ըլլայ, շեղեցնելու չափ հոգեւոր այս տնտեսութիւնը իր դերէն:

Իրականութեան այս լոյսին տակ, կրկնապէս կը վարդավառի եւ կը վսեմանայ այն ասպարէզը որուն մէջ կը կենան գօտեպիւնդ այս երեք անձնագոհները՝ եւ այն իտէալը, որուն զինուորագրութեան անոնք Աստուծոյ եւ Ս. եկեղեցիին առջեւ կնքելով կարմիր ուխտը իրենց հոգիին: Կրակէ այդ շապիկը, ինչպէս կը սիրէին ըսել հիւրերը. դիւրին չէ հագնիլ, եւ այս գիտեն անոնք որ կը խեղճսեն զինուորագրուիլ Հայ եկեղեցւոյ ծառայութեան:

Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւնը իր հոգիի խորէն կը բերկրի այսօր ի տես նուիրեալներու այս երրորդութեան, որոնք իր թիւն ու որակը անեցնելէ վերջ, կուգան կրելու իր սրբազան ուխտին տապանակը: Վստահ ենք թէ Հայ ժողովուրդը կը բաժնէ մեր այս ուրախութիւնը, եւ բերկրանքի յուզումով ախտի նայի մեզի հետ իր այս ազնիւ ու հոգեւոր մշակներուն, որոնք իրմէ իրեն կ'ընծայուին: